

**GERPETIK INFEKSIYA HOLATIDA BEL UMURTQALARI
DORSOPATIYA BILAN OG'RIGAN BEMORLARDA KLINIK VA NEVROLOGIK
KO'RSATKICHLARNING NATIJALARI****B. K. Xamdamova, U. A. Qodirov, O. H. Johonov, S. Yo. Xujaqulov**
Samarqand davlat tibbiyot universiteti, Samarqand, O'zbekiston

Tayanch so'zlar: Herpes simplex virusi-2, isxioradikuloalgiya, surunkali dorsopatiya, osteoxondroz, surunkali og'riq, imunoferment analiz.

Ключевые слова: Вирус простого герпеса-2, ишиорадикулоалгия, хроническая дорсопатия, остеохондроз, хроническая боль, иммуноферментный анализ.

Key words: Herpes simplex virus-2, ischioradiculalgia, chronic dorsopathy, osteochondrosis, chronic pain, immunoenzyme analysis.

Ilmiy tadqiqotlar uchun biz surunkali dorsopatiya bilan og'rigan, shahar tibbiyot birlashmasi nevrologiya bo'limida davolanayotgan bemorlarda herpes infeksiyasi uchun testlar o'tkazdik. Herpes simplex virusi-2 uchun ijobiy tahlili bo'lgan bemorlarda surunkali dorsopatiya kuzatilganiga e'tibor qaratish lozim. Herpes simplex virusi-2 tashhisi anamnestic, epidemiologik va klinik ma'lumotlarning kombinatsiyasi bilan qo'yilgan. Anamnezni tahlil qilish, 1-tur va 2-turni farqlash bilan erta Herpes simplex virusi-2ni aniqlashni o'z ichiga oladi. Toshmalarning xarakterli elementlari va tipik morfologiyasi bo'lgan herpes simplexida tashhishni tasdiqlash uchun laboratoriya tekshiruvlari talab qilinmaydi. Biroq, bizning ishimizda asimptomatik surunkali resitivlanuvchi kursi bo'lgan bemorlar tanlab olinadi, unda faqat laboratoriya testlari Herpes simplex virusi-2 ni aniqladi.

**РЕЗУЛЬТАТЫ КЛИНИКО-НЕВРОЛОГИЧЕСКИХ ПОКАЗАНИЙ У ПАЦИЕНТОВ С ДОРСОПАТИЕЙ
ПОЯСНИЧНОГО ОТДЕЛА ПОЗВОНОЧНИКА ПРИ ГЕРПЕТИЧЕСКОЙ ИНФЕКЦИИ****Б. К. Хамдамова, У. А. Кодиров, О. Х. Жохонов, С. Ё. Хужақуллов**

Самаркандский государственный медицинский университет, Самарканд, Узбекистан

Для научных исследований мы провели исследование на герпетическую инфекцию у больных хронической дорсопатией, находившихся на лечении в неврологическом отделении городского медицинского объединения. Следует отметить, что хроническая дорсопатия наблюдалась у пациентов с положительным тестом на вирус простого герпеса-2. Диагноз вируса простого герпеса-2 ставится на основании совокупности анамнестических, эпидемиологических и клинических данных. Анализ анамнеза включает обнаружение раннего вируса простого герпеса-2 с дифференцировкой 1-го и 2-го типа. Лабораторные исследования не требуются для подтверждения диагноза при простом герпесе с характерными элементами сыпи и типичной морфологией. Однако в нашу работу были отобраны пациенты с бессимптомным хроническим рецидивирующим течением, у которых только при лабораторных исследованиях был выявлен вирус простого герпеса-2.

**RESULTS OF CLINICAL AND NEUROLOGICAL INDICATIONS IN PATIENTS WITH LUMBAR SPINE
DORSOPATHY IN CASE OF HERPETIC INFECTION****B. K. Xamdamova, U. A. Qodirov, O. H. Johonov, S. Yo. Xujaqulov**

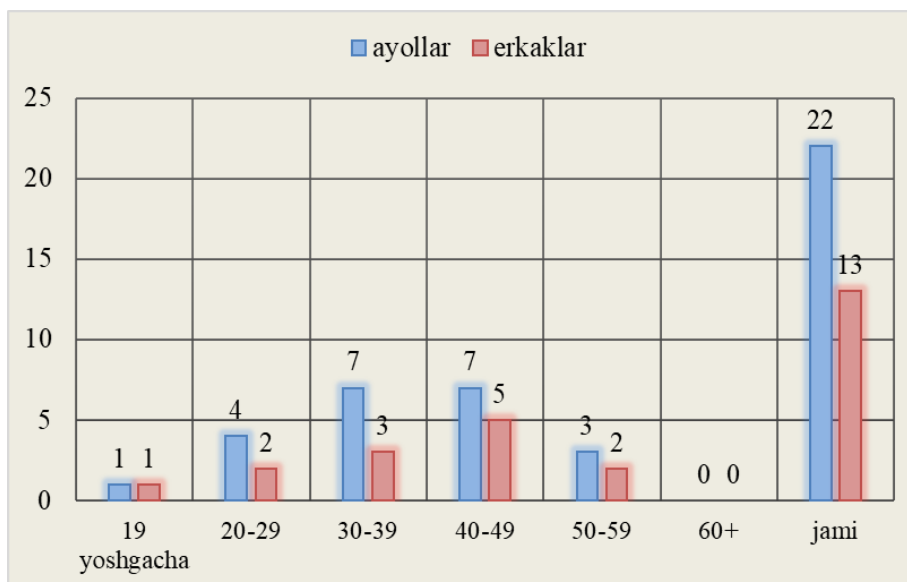
Samarkand state medical university, Samarkand, Uzbekistan

For scientific research, we conducted tests for herpes infection in patients with chronic dorsopathy, who were treated in the neurology department of the city medical association. It should be noted that chronic dorsopathy was observed in patients with a positive test for herpes simplex virus-2. The diagnosis of herpes simplex virus-2 is made by a combination of anamnestic, epidemiological and clinical data. Anamnesis analysis includes detection of early Herpes simplex virus-2 with differentiation of type 1 and type 2. Laboratory tests are not required to confirm the diagnosis in herpes simplex with characteristic elements of rash and typical morphology. However, our work included patients with an asymptomatic chronic relapsing course, in whom herpes simplex virus 2 was detected only through laboratory tests.

Dolzarbliigi. Ko'pgina bemorlarda sezuvchanlikning barcha turlarining shikastlanishi kuza-tildi: chuqur sezgi buzilishi, og'riq sezuvchanligining pasayishi, vegetativ-trofik kasalliklar. Ushbu guruhning tekshirilgan bemorlarida tos a'zolarining disfunktsiyalari aniqlandi. Neyrovizual sezilarli degenerativ-distrofik o'zgarishlarni aniqladi.

Tadqiqot maqsadi: gerpetik infeksiya holatida bel umurtqalari dorsopatiya bilan og'rigan bemorlarda klinik va nevrologik ko'rsatkichlarning natijalari o'rganish.

Tadqiqot materiali va metodi: Surunkali og'riq sindromi bo'lgan bemorlarni tanlashda, herpes virusi mavjudligi uchun bemorlardan qon olingan. Tahlillar natijalariga ko'ra, biz bu guruhni tashkil etgan herpes simplex bilan og'rigan 35 bemorni o'rganishni o'tkazdik. Jins bo'yicha ayollar – 22 (62,8%), erkaklar – 13 (37,2%). Yosh guruhlari bemorlarning yosh guruhlari bo'yicha taqsimlanishi quyidagicha edi: 19 yoshgacha - 2 kishi; 19-29 - 6 kishi; 30-39

1 rasm. Bemorlarning jinsi va yoshi bo'yicha taqsimlanishi.

yosh - 10 kishi; 40-49 - 12 kishi; 50-59 yosh - 5 kishi. Bemorlarning o'rtacha yoshi 36,9 yoshni tashkil etdi (1 rasm).

Kasallikning davomiyligi 2 yildan 4 yilgacha davom etdi va o'rtacha 3 yilni tashkil etdi. Bugungi kunga qadar TORCH infeksiyalari zamonaviy tibbiyotning eng o'tkir muammolaridan biri hisoblanadi, chunki qo'zg'atuvchi omillar quyidagilardir: 1) potensial patogenlar barcha aholi guruhlari orasida keng tarqalgan; 2) klinik belgilarga ega emas yoki asimptomatikdir; 3) immunitet tanqisligi bo'lgan shaxslarning tez kuchayishi; 4) inson salomatligiga asta-sekin salbiy ta'sir.

Surunkali dorsopatiyada og'riqni qo'zg'atuvchi xarakterli belgilar: gipotermiya - 21 (60%); stress - 16 (45,7%); isitma bilan kechadigan yaqinda o'tkazilgan yuqumli kasalliklar - 7 (20%); shuningdek, menopauzadagi ayollar - 5 (14,3%).

Herpes simplex virusining klinik va epidemiologik tashhisini tasdiqlash uchun barcha bemorlarda qon zardobidagi o'ziga xos immunoferment analiz (IFA) yordamida aniqlandi.

Olingan ma'lumotlar Dyuden A.D. ning ma'lumotlariga to'g'ri keldi. Bu yerda GGD-1 bo'yin umurtqa pog'onasi dorsopatiyasi bo'lgan 5 bemorning zardobida aniqlangan va 14,3% ni tashkil etgan; qolgan 30 (85,7%) bel umurtqasining dorsopatiyasi bo'lgan bemorlarda GGD-1 aniqlangan (1 jadval).

1 jadval.

Bemorlarda qon zardobidagi maxsus antitela darajasi.

Qo'zg'atuvchi omil	Jami bemorlar (N=35)	
	abs.	%
Herpes simplex virusi-1	5	14,3
Herpes simplex virusi-2	30	85,7

Bemorlarning to'rtinchi guruhida jismoniy tekshiruv vaqtida nafas olish tezligi 1 daqiqada 17 dan 28 martagacha o'zgarib turishi va o'rtacha 22,52, yurak urishi - 67 dan 88 gacha, o'rtacha 1 daqiqada 76,5 urishi aniqlandi. Terining rangpar rangi ustunlik qildi. Limfa tugunlarining kattalashishi aniqlanmagan. Suyak deformatsiyasi va terining namoyon bo'lishi aniqlanmagan.

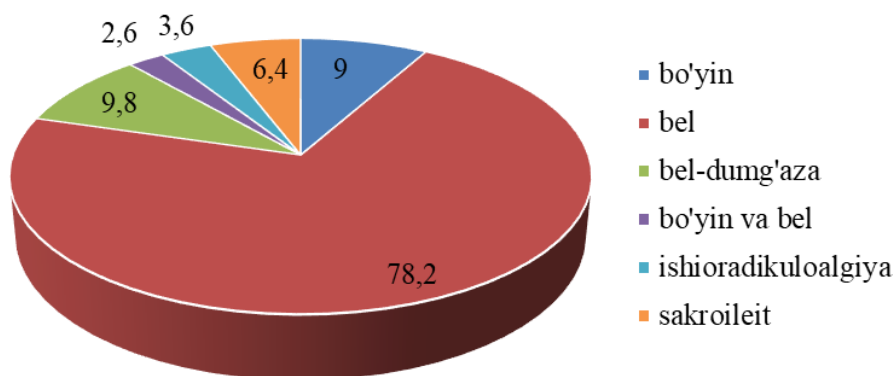
Bemorlarning asosiy shikoyatlari umurtqa pog'onasidagi kuchli, yoqimsiz og'riqlar, ko'pincha yonuvchi yoki "elektr toki urishi" shaklida bo'lgan (2 rasm).

VASH bo'yicha og'riq darajasi 40-88 mm oralig'ida edi.

6 (16,7%) bemor og'riq intensivligini o'rtacha deb ko'rsatdi, qolgan 29 (83,3%) og'riqni yuqori intensivlik deb aytdi. 43 (55,1%) bemorda og'riqni lokalizatsiya qilish sohasida giperesteziya kuzatildi (2 jadval).

Yuqori intensivlikdagi og'riqlar ko'pincha bemorlarni uyqusizlikka olib keldi - 14 (40 %). Bir qator bemorlarda to'liqroq tekshiruvda limfa tugunlarining kattalashishi aniqladi - 10 (28,5%).

Ushbu guruhdagi bemorlarda xarakat sistemasini o'rganishda quyidagilar aniqlandi: mushaklar kuchining biroz pasayishi - 9 (24,4%), faol va passiv harakatlarda sezilarli o'zgarishlar

2 rasm. Bemorlarda surunkali og'riqni lokalizatsiya qilish.

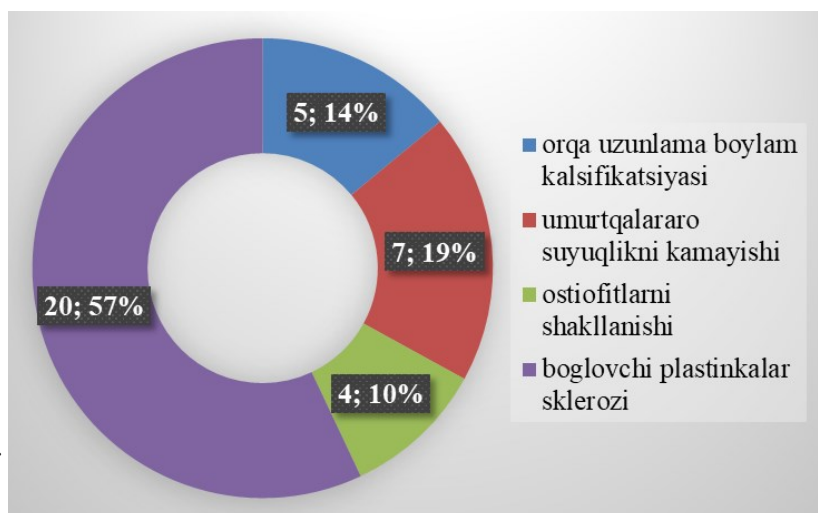
1 jadval.

Bemorlarda asosiy nevrologik belgilarning paydo bo'lish chastotasi.

Belgilari	Barcha bemorlar (N=35)	
	Abs	%
yonuvchi og'rig'i ("elektr toki urishi kabi")	21	60.2
bo'yin mintaqasida og'riq	5	15.4
bel mintaqada og'riq	30	84,6
VASH bo'yicha og'riq darajasi:	o'rtacha	6
	yuqori	29
og'riq sohasidagi giperesteziya	19	55.1
uyqusizlik	13	37,7
shishgan limfa tugunlari	10	29.5
mushaklar kuchining biroz pasayishi	8	24.4
tendon reflekslarini jonlantirish	9	26.9
chuqur sezuvchanlikning pasayishi	24	67,9
og'riq sezuvchanligining pasayishi	19	55.1
vegetativ-trofik buzilishlar	22	64.1
tos a'zolarining disfunktsiyasi	21	61.5
orqa miya rentgenogrammasi	10	28.2

kuzatilmadi. 9 (26,9%) bemorda tendon reflekslari faollashgan. Ko'pgina bemorlarda sezuvchanlikning barcha turlarining shikastlanishi kuzatildi: chuqur sezgi buzilishi- 24 (67,9%); og'riq sezuvchanligining pasayishi - 19 (55,1%); 22 (64,1%) bemorda vegetativ-trofik buzilishlar kuzatilgan. Boshqa guruhdagi bemorlardan farqli o'laroq, ushbu guruhdagi tekshirilgan bemorlarda tos a'zolarining disfunktsiyasi aniqlangan - 21 (61,5%) (3 rasm).

Shunday qilib, bu guruhdagi bemorlarni klinik va nevrologik o'rganish natijalari shuni ko'rsatdiki, gerpetik etiologiyadagi surunkali og'riq klassik neyropatik xususiyatga ega bo'lib, asosan bel mintaqada kuchli, yoqimsiz his-tuyg'ular, ko'pincha yonuvchi og'riq va "elektr toki urishi" shaklida lokalizatsiya qilinadi, bemorlarning ko'pchiligi oyoqlarga tarqaladigan bel umurtqa pog'onasida yonayotgan og'riqni qayd etdilar. Xarakat sohasini tekshirganda, mushaklarning kuchi biroz pasaygan, faol va passiv harakatlarda sezilarli o'zgarishlar kuzatilmagan.

3 rasm. Bemorlarda neyrovizual tadqiqotlari natijalari.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Axmedova D.A., Xakimova S.Z., Djurabekova A.T. " Features of post-stroke depression in the early and late recovery periods" Innovative Science, 2015, 6(2), 224-227 (in Russ).
2. Burieva D.M., Xakimova S.Z., Djurabekova A.T. " Comparative study of the function of maintaining a vertical posture in healthy foxes and patients with parkinsonism" Innovative science, 2015. 6(2) 232-236 (in Russ).
3. Dadasheva M.N., Razilova A.V., Boldin A.V. Possibilities of practical use of dexketoprofen in pain syndrome of various etiologies. 2018. 16(10),32–36. (in Uzb).
4. Khamdamova B.K., Khakimova S.Z., Kodirov U.A. Features of the neurovascular state of the spine in dorsopathies in patients with diabetes mellitus // Journal of Biomedicine and Practice. – 2022. – vol. 7. – No. 6. (in Russ)
5. Khakimova S.Z., Atokhodjaeva D.A., Hamrokulova F.M. Research Of Motor Function In Patients With Chronic Pain Syndrome At Radiculopathies Of Different Genesis. The American Journal of Applied sciences, 2020. 2 (10), 14-21.
6. Khakimova S.Z., Khamdamova B.K., Kodirov U.O. Comparative correlation of markers of inflammatory metamorphism in peripheral blood in dorsopathies of various origins //Uzbek journal of case reports. – 2022. 2(2). 12-18. (in Russ).
7. Khakimova S.Z. Chronic brucelosis in the real practice of a neurologist: (clinical diagnosis and treatment). Benefits of clinical and experimental medicine, 2019;1 (3), 133–138. (in Russ).
8. Khakimova S.Z., Khamdamova B.K., Kodirov U.A. Features of clinical and neurological results of examination of patients with dorsopathies of rheumatic origin // Journal of Biomedicine and Practice. – 2022. 7(1). (in Russ).
9. Khamdamova B.K., Khakimova S.Z., Kodirov U.A. Features of the neurovascular state of the spine in dorsopathies in patients with diabetes mellitus // Journal of Biomedicine and Practice.2022.7(6). (in Russ).
10. Khakimova S.Z., Khamdamova B. K., Kodirov U.A. Study of motor function in patients with chronic pain syndrome with dorsopathies of various origins // tools, mechanisms and technologies of modern innovative development. – 2022. 243-251. (in Russ).
11. Samiyev A.S, Xakimova S.X, Soibnazarov O.E. Rehabilitation of patients under spine surger. Journal of Biomedicine and Practice. 2022;7(1):139-44.
12. Utkurovna S.G., Farkhodovna, K.F., Orifjonovna O.F, Features of immune mechanisms in the development of pathological processes,2022 ,2 (82), 108-115.